

TELEGRAFUL ROMANU

Telegraful ese de dōue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratia se face in Sabiu la espeditur'a foieci pre afara la c. r. poste cu bani cat' prin scrisori francate, adresate cātre espeditura. Pretiul prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr^o 77. ANULU XX.

Sabiu, in 24 Septembre (6 Oct.) 1872.

tră celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. ieră pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru principalele și terii străine pre anu 12 $\frac{1}{2}$ fl. anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întărirea cu 7 cr. sūrului, pentru a dōu'a ore cu 5 $\frac{1}{2}$ cr. și pentru a trei'a repetire cu 3 $\frac{1}{2}$ cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la

„Telegraful Romanu“

pre patrariul din urma (Octombrie—Decembrie) alu anului 1872. — Pretiul abonamentului pre

$\frac{1}{4}$ de anu e:

Pentru Sabiu 1 fl. 75 cr. v. a.

Pentru Transilvania și Monarchia austro-ungureșca 2 fl. v. v.

Pentru strainatate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti suntu rugati a nu intardi cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rugāmu a se scrie curat, și in locu de epistole de prenumeratiune recomandāmu on. publ. avisurile postali, **(Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.)** că impreunate cu spese mai putine să că mai sigure pentru inaintarea banilor de prenumeratiune la

Editur'a „Telegrafului Romanu“
in Sabiu.

Ea aru trebui sa sia audita despre nisuntinile românilor de a face ce-va, cari nisuntinie inse au fostu totu-dé-un'a cu multa politetă și eticheta — ignorante de o parte, și de alt'a stropite cu oleiu cāndu ardeau mai tare, numai că fumul confusinii sa sia mai grosu.

Déca nu aru si lucrul pré delicatu amu spune de acum „Patrie“ ca, afara de unii români, unde mai jace vin'a. Sperāmu ca desvoltarea lucrurilor in tempulu procsim uva pune in pusetiune de a trage velulu de pre saptele inca acoperite și atunci se va vedé déca pote dice cine-va cu consciintia linisita ca numai și numai români suntu de vina la postu-punerea, ignorarea ce se intempla astazi cu ei și pote se va intempla și in sessiunea dietei presentei.

Din Zarand a sositu, precum andim, la consistoriulu archidiecesanu tandem aliquando unu raportu alu protopresbiterului despre starea financiale a gimnasiului nostru de acolo. Din cāte amu potutu astă lips'a de ajutoriu este iminenta. Ne abtienemus de alte reflexiuni pāna cāndu se va vindecă reulu, ce a venit asupr'a gimnasiului, in sperantia ca venitul consistoriu va luă mesuri corespondintore, că starea de astazi a gimnasiului sa nu se mai repetăsca.

Diet'a Ungariei.

In 23 Septembrie tienu si cas'a magnatilor o siedintia, in care mai intăiu se autentică protocolul siedintei precedinte. — Notariul casei reprezentantilor I. Tombor aduce unu estrasu din protocolul casei deputatilor, prin care se importasesc casei magnatilor rezultatul alegerei membrilor delegatiunei, ceea ce se ia spre sciintia. Conte A. Majáth asterne projectul de adresa elaborat de comitetul de adresa, care se cetește. Projectul de adresa se va pune pre māne la ordinea dilei, cu ce siedint'a se incheia.

In siedint'a de astazi a casei deputatilor se cetește și autentica protocolul siedintei trecute. Presedintele anuncia mai multe petiții, cari se transpun comisiunii petiționarie. — Dupa une-altele fāra interesu pentru noi, referéza K. Szell despre creditul suplementar pentru Ludoviceu, pentru universitatea din Clusia, pentru trecerea preste bugetele din 1868 și 1871 a ministrului comunu de resbelu, pentru afacerea de anticipatiune din 1870, și in fine despre contractul cu societatea Lloyd austro-ungureșca. Se voru imprime și tramite secțiunilor.

Referintele comitetului centralu L. Szögyenyi raportéza despre proiectele de lege relative la Ludoviceu și conservarea obiectelor menite pentru expoziția universale vienesă. Se voru tipari și pune la ordinea dilei.

Referintele comitetului de instrucție Aladar Molnár raportéza despre proiectul de lege privitoru la universitatea din Clusia; se va tipari și tramite secțiunilor. — Dupa aceste se trece la ordinea dilei la care sta pertractarea cātoru-va proiecte de lege pentru noi de interesu secundariu; cu ce siedint'a se incheia.

In siedint'a din 24 Sept. a casei deputatilor de asemenea se autentica mai intăiu protocolul siedintei trecute. Se asternu mai multe petiții, cari se tramită comisiunii respective.

E. Stanescu interpeléza pre ministrul de comert ca din ce causa e la oficiele de posta și telegrafu inscripționea pre formularie in limb'a ungurésca și nemtiésca. — Dupa rezolvarea unoru afaceri secundare se trece la ordinea dilei, la care sta asternerea proiectelor de adresa. Referintele comitetului de adresa Fr. Pulszky asterne proiectul acestui comitet; K. Tisza asterne unul in numele centrului slāngelui; E. Simonyi impartasiesc

ca in siedint'a de māne inca va asternu unu proiect de adresa; și Al. Trifunacu inca asternu unu proiect de adresa. Tōte aceste proiecte se voru imprime și pune pre siedint'a de Sambata la ordinea dilei, cu ce siedint'a acēst'a se incheia.

In 24 Septembrie tienu cas'a magnatilor o siedintia in care se desbatu proiectul de adresa și care desbatere absorbi totu decursulu siedintei.

In siedint'a din 26 Septembrie a casei deputatilor se autentica mai intăiu protocolul siedintei precedinte. — E. Simonyi asternu proiectul de adresa alu slāngelui estreme, a cărui asternere o signaliză ieri. — I. Schvarz asternu proiectul de adresa alu partitei de reforme. Si aceste proiecte se voru imprime și pune pre siedint'a de Sambata la ordinea dilei. — Presedintii comisiunilor judiciare a 6-a, 7-a, 8-a, și 3-a asternu raportele lor.

Referintele M. Uerményi presinta conspectul primu ala petitionilor rezolvite de comitetul petitionariu. Se va tipari și pune la ordinea dilei.

Referintele K. Szell asternu raportul comitetului centralu despre cele trei credite suplementare pentru spesele comune, despre contractul „Lloyd“ și despre creditul suplementar pentru Ludoviceu.

Referintele Al. Molnár asternu raportul comitetului centralu despre contractul postalu cu Germania. Raportele se voru imprime și pune la ordinea dilei.

Urmăza pertractarea proiectului de lege despre înființarea Academiei Ludovicee, și proiectului de lege despre supraveghierea provisoria a obiectelor pentru expoziția universale vienesă. — Ambele proiecte de lege se primesc cu putine modificării stilistice.

In siedint'a din 28 Septembrie a casei reprezentantilor se cetește și autentica de asemenea mai intăiu protocolul siedintei trecute.

Presedintele recerca pre acei domni deputatii cari voiesc a vorbi pentru proiectul de adresa a dreptei, a se prenotă la notariul Szeniczay, aceia înse cari dorescu a vorbi contr'a la notariul Kiss. — M. Uerményi interpeléza pre ministrul presedintele respective pre ministrul pentru aperarea ticeri in afacerea casarmelor pentru trupe, la care ministru-presedintele indată și respunde. — Dupa une-altele raportéza apoi K. Radó că referinte alu comisiunii economice; cu ce vine la rendu pertractarea proiectului de adresa, pre care o deschide Tr. Pulszky că referinte alu acestei comisiuni.

K. Tisza se radica pentru de a motivă și recomandă prin o vorbire mai lunga proiectul comitetului de adresa.

E. Simonyi varsa in o vorbire de o óra și jumetate imputări și acușări de totu felul contra ilegalităților comise la alegerile din urma, definiția fia-care punctu alu proiectului de adresa asternutu de elu, care singura aru fi in stare a ascură viitorul Ungariei; cu aceste se incheia acēst'a siedintia.

Clubul deputatilor români nationali

La deschiderea camerei lipsindu mai mulți deputati români de partid'a națiunale, clubul nu s'a potutu constitui pāna luni in 23. Sept. a. c. cāndu se astau presenti siése membri, adica majoritatea necesaria spre a se poté constitui clubul și spre a poté luă decisiuni valide. Luni sér'a la 6 óre adunandu-se deputatii: Partenia Cosm'a, Alexandru Mocioni, Antoniu Mocioni, Georgiu Popu, Alexandru Romanu și Vasiliu M. Stanescu, mai inainte de a purcede la constituirea clubului, se consultara asupr'a cestiunii prealabile, déca clubul are sa remană și in cursul acestei sesiuni clubul ala deputatilor nationali, séu numai clubul ala deputatilor români de partid'a națiunale. Din consideratiuni ponderose se decide a se pastră caracterul ds mai

„Patri'a“ a inceput de unu tempu incōce a face imputări grele românilor, cari in parte suntu adeverate. Merge inşa pré departe cāndu presupune ca români nu au facut nimic'a pre terenul politicu pentru ameliorarea sortiei loru națiunali, și cāndu afirma ca in privint'a culturei, stau mai alăturea cu tie ganii (!!).

„Patri'a“ pare ca nu are cunoștința de cele ce se petrecu ințre români din Transilvania dela 1850 incōce, nici pre terenul politicu, nici pre celu al culturei. Ea si da unu aeru, că cāndu acum cu înființarea ei are sa se incepe a si mantuirea cāndu romanescu. Români dela 1850 au înființat gimnasie și scole normali și reali, au instituit pedagogice și teologice, cu Asociatiuni și reunii etc. etc.; pre cāmpulu politicu au români multe scaderi, dară pāna au procesu solidari și sub o conducere morale, careva ave singurul scopu seruirea națiunale, au esoperat dela regimori, chiaru si neconstitutiunali congresu și legi favorabili.

Recensiunea Metropolitilor români credem ca e ou ce cu multu mai dificile; acēst'a aru trebuia o scie și „Patri'a“ și vice-patronul ei.

„Patri'a“ dupa relationile și pusetiunea ei aru trebui sa scie, ca confusionea cea mare ce domnesce astazi ințre români nu e absolutu numai vin'a loru.

inainte sau clubului, adeca de a cuprindere in sine pre toti deputati de partit' natuinala: romani, serbi, slovaci etc. cari doresc a face parte. A dou'a cestiune prealabile su: vré clubului, că atare, sa faca o adresa separata la discursulu de tronu? séu va face numai amendamente (modificationi) la adres'a, care se va adopta de majoritatea camerei? Unul din deputatii presenti face cunoscutu ca dep. Mileticiu are gata adres'a compusa de densulu si ca aru fi descoperitul dorintia de a comunica si deputatilor romani, că acestia sa se pota enunciati in cunoscinta de causa adoptandu-o din partea clubului séu aderindu unii la dens'a, dupa impregurari. Resultatulu consultarei asupra acestui punctu su: a se asculta mai inainte testulu acelei adrese, si apoi a se luá decissiona.

Spre acestu scopu deputatii romani si serbi se intrunira si mai inainte de tóte se constituie clubul, elegendo-se cu unanimitate dep. Antoniu Mocioni de presedinte, iéra de secretariu din partea romanilor dep. V. M. Stancescu, si din a serbilor dep. Trifonatu, se ceti apoi adres'a compusa de dep. Mileticiu. — Dupa acésta depot. A. Romanu observandu, ca acésta adresa nefindu compusa de o comisiune esmisa din partea clubului, intempina multe dificultati, unele chiaru insuperabili, si anume revisiunea pentru care tempulu lipsesc, form'a, caci intru adeveru nu este adresa ci o carte de acusatiune si gravamine in carea s'a trecutu cestiuni personali, precum istoria ex-Banului Rauch, si cuprinde in sine proiecte de legi, cari tóte nu aru ave lo-culu intr'o adresa, deci crede ca clubul, că atare, nu poate prezenta acésta adresa, ci sa se restranga ca in sessionea trecuta numai la amendmentele necesarie. Dep. Alessandru Mocioni, mai adauga ca acésta adresa nu s'ară puté primi de clubu nici pentru cuvantul caci se occupa prea multa de cestiunile cislaitane, pre cändu densulu crede ca trebuie sa se marginésca la cestiunile regatului ung. apoi ca afara de acésta adresa' lui Mileticiu se occupa mai multu de cestiunea slava, fiind compusa cu preferintia din punctu de vedere slavicu, deci crede ca clubul nu o poate adopta, si prin urmare sustine propunerea de a se face numai amendmente din partea clubului că atare, iéra adres'a sa o prezente autoriu ei si cei ce aru vré sa o subscrive.

Dep. Mileticiu dechiara ca densulu au sciutu din capulu locului ca adres'a lui nu va fi adoptata de clubu, neavendu aceea form'a de adresa, si fiindu

espressionea individuala a vederilor si semtiemintelor sele, nu insiste a fi adoptata, ci invita numai pre membrii romani că sa véda de este bine formulat passulu relatiu la Transilvania ce densulu suscepuse in adres'a sea că gravamine. Deputatii rom. erau multiamiti de cuprinsulu acelui passu, darea cu privire la tenorea memorandului facotu in conferinta dela Blasius, si la faiemel sinistre transpirate in publicitate, vrendu a se feri de a nu se pune inse-si precum a nu pune nici pre Mileticiu intr'o pusetiune falsa, sustienendu unu terenu parastu relatiu la cestiunea Transilvaniei, la propunerea deputatului Al. Mocioni s'a formatu si redactatu in termini generali. Siedint'a s'a radicatu

"Fed."

Projectulu de adresa a partidei stângă

— subscernutu parlamentului Ungariei in 24 Sept.

Majestate Cesara si Rege Apostolicu! Cre-dint'a nostra intru desvoltarea bunastării atătu materială cătă si spirituale a națiunei noastre, ni-o băsamo mai nainte de tóte pre convictionea cum ca vieti' constitutionala a tieri e ascurata.

Este acésta o credintia ce si are radacina nu in unele legi, ci in increderea firma a nostra intru semiente constitutionale ale Majestătiei Vostre si in alipirea poporului tieri de sistem'a constitutionala.

In acestea astănu noi măngaierea, cumca tóte legile — a cotoru modificare o pretinde interesulu tronului regescu si a patriei magiare — referesca-se acelea la ori-ce relatiuni ale vietiei de statu, numesca-se acelea publico-juridice séu numai curatu interne, va succede ale modifică pre cale ordinaria constitutionale.

Avantajulu sistemului adeveratul constitutional, cumca tóte legile ce suntu daunose pentru esistentia de statu a tieri séu inflorirea acestei', séu cari nu multiamescu pre poporu séu potu schimbă nainte de ce nemultiamirea causata de ele aru nasce turborari pericolose in peptulu națiunei.

Folosindu acestu avantajiu ce-lu ofere sistemul constitutional, ni vomu recunoscere de detorintia, că la tempulu seu sa ne manifestam parerea in privint'a tuturor acelor legi ori vechi ori mai noue, a căror'a schimbare o pretinde interesulu tronului magiaru si a patriei magiare.

Cá inse efectulu bine-facatoriu pomenitul alu

sistemului constitutional sa devina realitate, e de lipsa mai nainte de tóte, că corpulu legislativu sa corespunda altoru institutiuni ale tieri, si astu-feliu sa fie compusu, că intr'ensulu sa se manifeste ne-salsificatu voint'a națiunei.

Manecându din acestu punctu de vedere, vomu luá la desbatere projectulu regimului Majestătiei Vostre, care projectu va intentiună regularea unei case de susu, si bucurosi vomu partiní aducerea unei legi, carea stergendu cas'a de susu, nefundata pre bas'a egalitathei de dreptu si neincapacitate in sistem'a nostra, — o va inlocui cu o casa de susu asigurata pre base rationale.

Totu cu asemenea bucuria voru participa la crearea unei astu-feliu de legi, ce va ave de scopu coregerea defectelor legei electoralui din 1848 si producerea armoniei intre tóte părtele tieri.

Inse scopulu unei atare legi nu poate fi că prin restringerea dreptului electoralu insesi bas'a constitutionei sa anguste, si e de lipsa că libertatea alegerilor sa fie scutita de fluctuationile passionilor de partita, darea nu e de ajunsu numai operarea contr'a loru.

Esperientiele dela alegerile trecute ne-au con-vinsu cumea abusulu de poteras guvernării, presiunea exercitata prin ea si corumpere intrebuintata in multe locuri au stricatu libertatea si sinceritatea alegerilor in nenumerate casuri — a căroru urmări nici la noi nu potu fi altele, decat cele ce au fostu pretotindenea si in alte state: scisune intre majoritatea casei representantilor si intre majoritatea adeverata a națiunei, si tóte acele nesericiori cari au venit in urmarea acésta preste tronu si națiune.

A oferi garantia contr'a acestor'a va fi o detorintia a legei de creatu.

Nu ne vomu spari de continuitatea lucrului, de care va fi lipsa, că sa potem resolute acésta si alte cestiuni de mare importantia mentionate in naltul cuventu de tronu a Majestătiei Vostre, si fiindu dreptulu eschisivu a casei representantilor de a-si stabili regulamentul propriu, voru starui că acésta sa pota lucră regulat si neimpedecat, inse ni voru recunoscere de detorintia a grigii si de nevocarea libertathei de consultare si de vorbire.

Projectele referitor la coregerea defectelor atătu formale cătă si materiale din legile de presa inca le voru sumite discussiunei cu acea mare aten-tiune, ce o merita cas'a acésta de dupa impor-

omesci, mai solida decat ce este solidu candidulu cultu alu sănătii religioi!

Domnilor! Dvóstra a-ți aflatu ca Avramu Jancu a fostu ageru luptaciu pentru introducerea in practica acestui principiu triunitu: libertate, egalitate, naționalitate!!

Si acum dati-mi voi'sa, domnilor, sa ve rog a-mi permite, că sa vi punu in vedere o scurta schită biografica a eroului multilor Transilvaneni, a nemuritorului Avramu Jancu.

Densulu fu nascutu in Vidr'a-de-Susu, prefectura Albei-inferiore la anulu 1824 din parinti tie-rani de clas'a agronomilor, cari aveau multu respectu pre unde numai erau cunoseuti, pentru onorabilitatea loru si aveau si o stare considerabila intre impregurările clasei tierenilor.

Atătu parintii sei, cătă si baietulu Avramu, nutriti de dorulu de a se lumina prin educatiune, a pusul la cale de a percursu studiile pregatitoare pâna ce la anulu epocalu 1848 a obtinutu calitatea formală de advocat, spre care scopu a facutu censor'a advocatiale la Muresiu-Osiorheiu; — darea geniulu seu naturalu, cătă si propensiunea sea de-o parte, de alta parte ocasiune de minune potrivita, i-a atrasu atentionea si laboriositatea pre alta cariera mai vasta, mai productiva, decat ce este rigid'a ocupatiune de procese particulari, — elu a luatu dificil'a sarcina de operatoriu alu națiunei si patriei sele...

Nascutu si crescutu la munte, in aerulu necoruptu si neinfecatul de passionile si siarletaneriele lumei, tota poterea animei sele ardea pentru libertatea naționale, pentru fericirea patriei, — condusu de aceste sacre idei, in tempulu faptelor, elu a fostu dintre cei dintâi buni, cari au luptat cu tóte fortele sele că sa revindecă drepturile sacre ale națiunei si patriei ce atâti seculi erau strivite si ajunsse la agonia ce li-au preparat o inimică naționalei române, contrarii patriei mame a nesericorii Transilvania.

Lupta ce a portat, a fostu puru naționala, a fostu indreptata adeverata pentru salvarea patriei din legaturile nefaste ce i se preparau, a fostu lupta

eroica sublima, si in parte a isbutit a pastră nemulato, necalcatu, acelu calcău alu patriei, unde libertatea naționala era mei in flori.

Calitatile emininti si firmitatea caracterului seu in opera a cărei faptul principal era, au fostu si suntu si astadi proverbiale, elu era barbatulu care socii folosi cele mai convingatorie argumente, ce necessitatea reclamă momentanu, — dupa sva-turile ce romanimea tenueră la Blasius in anulu 1848 cändu argumentele oratorice, logice si morale se esauriasera, pentru că sa arete mai elocintu, ca momentulu faptelor a sositu, Avramu Iancu, radicandu-se pre tribun'a improvisata, a desfasuratură acésta grandiosa idea a faptelor, fără uno singuru cuventu — ci cu o singura descarcatără de pistolu, a cărei splendidu efectu s'a ștergut in admirabil'a resistintia si bravura, ce au desvoltat legiunile române in scurtu tempu . . . !

Nu multu inse, si amesteculu strainu in trebile nóstre interne, a pusul capetu operatiunilor lui Avramu Iancu, — si aci activitatea lui zelosa incéta . . . .

Astadi, domnilor, in doliu impreguramu acestu scriru, care cuprinde cadavrul acestui zelosu Martiru alu libertatii naționale . . . !

Domnilor! Cunosceti, ca dela incercarea activitatii lui Avramu Iancu pâna astadi, se intinde o lunga pauza de două diecenii . . . vreti sa relatu acestu ingrozitoru interval? Nu! darea poterile mele suntu multu mai debile, decat ce vi potu dă icón'a acestui nefastu periodu . . .

Prin vicisitudinile impregurărilor, spiritul seu au fostu atătu de atacatu, atătu de consternat, cătă inim'a sea a trebuitu, sa se frângă . . . si — dorere, sa se frântu si pentru ce?

Amar'a deceptiune in sperantile inselate ire-sistibilminte au produs decadentia poterilor lui — căci n'a potutu indeplini Coronarea celor mai sacre dorintie ale sele, că sa véda salvata libertatea națunei si a patriei sele!

Martiragiul seu si peregrinarea ce a durat

FOISIORA.

Discursu funebralu la immormentarea

Iui

Avramu Iancu.

(Urmare si fine.)

De vomu luá vederea omului, si-lu vomu striví eu totu ce infernulu poté sa afle intru alu martirisá, dar' i vomu lasá limb'a, ia remasu totu-si o consolatiune — că sa-si pota esprime doririle ce anim'a cauta sa le faca a si pricepe, pentru că sa nu inadu-siesca, darea de 'lu vomu lipsi de limb'a, tóte bunătătile ce i-amu poté oferi sfara de acésta, remanu pentru densulu nesemtite si mórte, caci neamesuratu dificilu este a nu poté impartasi si altui din bucuri'a si bunătătile, ce ne impresora, acelea ni devina si noue neplacute si chiaru odiouse, acea nu va se dica, nici mai multu nici mai pucinu decat ce si viu-mortu; — astu-feliu de vomu oferi unei națiuni tóte libe-rtătile possibili, sfara limb'a sea naționala, acelea nu suntu decat lucruri mórte, sfara folosu si sfara de ori-ce pretiu . . .

Este de preferit, domnilor, lips'a de libertate si egalitate — ou vietia naționala, — si de lape-datu ori-ce libertate si egalitate — sfara naționalismu! Sufera chiaru despotismu naționalu, déca in schimbu pentru acésta mi s'ară oferi cele mai largi libertăti!

Domnilor! Sciu ca dniele vósre n'ati uitatu ... nu ve-ti uitá nici odata ca Avramu Jancu a fostu un zelosu luptatoru pentru naționalismu!!!

Libertate, egalitate, naționalitate, ... iéta principiu triunitu prin care singuru, destina-tiunea umanitatei adusa la gradulu perfectiunei sele posibile, poté se constata ca 'si indeplinesce mis-siunea la care este chiamata in esistentia sea prin crea-tiune; iéta calea progresului prin educatiune si cultura adeverata morală, nefatarita, nepângarita, in vestimentulu albu alu luminei; iéta bas'a fericirei

tantia ei, inse speram ca reformele juridice accentuate si in naltulu cuventu de tronu alu Majestatice Vostre se voru esefui intr'o directiune, ce va posibilita, ca delictele de presa sa se pota pedepsi fara ca libertatea de presa sa se restranga si fara sa fia de lipsa ca pentru delictele de presa sa se creeze legi speciali si sa se introduca procedura separata.

Adeneu semtimu si noi importanta mare a culturii publice si generale, dara semtimu si aceea, cum ca nu numai in cerculu instructiunii de midiloci si nalte, si ca si pre terenulu instructiunii poporului sunt mari si inseminate agendele ce si asculta efeptuirea si pentru aceea deca, pentru promovarea instructiunii de midiloci si mai nalte, urmandu principiul conducerii de libertate la invetiere si instruire, cu placere vomu face tote cate se potu face, nu vomu intrelas de a ne ocupi desclinitu si de instructiunea poporului si pusetiunea invetiatorilor poporali.

Din totu susfetulu vomu sprigini prin urmare insintirea Universitatiei din Clusiu si a Academiei Ludovice, de-si nu potem retac, cumca regimul Majestatice Vostre a neglesu la tempulu seu a se ingrigi de crearea acestor legi.

Aceea ca ce potem face pentru cultivarea publica, catu in genere pentru promovarea intereselor materiale si spirituale ale tieri, mai cu sema pentru inflorirea industriei si agriculturii nostre, pentru desvoltarea comerciului, imbunatatirea referintelor nostre de comunicare, redicarea economiei nationale, — in forte mare mera va depinde dela storea finaciilor patriei nostre, la cari cugetam cu mare ingrigire, temendum-ne forte ca regimul Majestatice Vostre nu va fi in stare a dovedi prin fapte, cum-ca pana astazi a fostu silitu a se folosi de creditulu tieri numai pentru scopuri de investiri.

Din parte-ne ni vomu tieni de cea mai dintia delorintia a face tote pentru ca, fara de a impiedica desvoltarea materiale si spirituale a tieri, in bugetu sa se sustina ecuilibru, seu deca — precum credem — e stricatu; sa-lu restituim.

Mai nante de tote din consideratiunile acestea se recere ca patria nostra sa aiba sistema de banca nedependanta, si acceptam dela regimul Majestatice Vostre, ca dupa atatea negligeri se va grabi in respectul acesta a presentarii casei proiectu de lege corespondatoru; acceptam dela regimul Majestatice Vostre totu-odata si aceea, ca pentru im-

preste dore diecenii, trebuie sa ve faca admiratori de convictiunea si vointia ce a nutritu elu cu atat'a ardore!

In totu decursulu funestu alu peregrinarei sele, nici odata nu s'a departatu de foculariul eminent national, in care a pusu in miscare renascerea libertatice nationali. — D-vosra sciti, ca patria mai angusta a lui Avramu Iancu, muntii apuseni ai Transilvaniei si acestu siesu alu Crisului albu auriu, a fostu purgrea acelu locu, unde dorul si ardorea de libertate nationala au aflatu pamantul mai roditoriu, si aici in aceste locuri schintei a eluptarei acestui odoru a gasitu materia mai omogena, — aici a cercata eluptare nemuritoriu Horita, aici Avramu Iancu cu focu divinu in peptu, cu nobila amaraciune a luptatu, . . . a luptatu — pana s'a frantu . . . !

Lupta sea a fostu lupta luminei contra intuerkului, lupta libertatice nationala contra sclavismului antinationalu, lupta adeverului contra minciunei, a dreptului contra arbitriului.

Si ore aceste lupte sa fia perduite pentru totu-deun'a? nu! de o suta de ori nu!!

Etern'a dreptate nu poate voi, ca lumin'a adeverului si a libertatice nationali sa fia atinsa pentru totu-deun'a caci atunci ah! existint'a candiditatei sublime pusa de devis'a creatiunei din punctu de vedere alu moralitatice umane, aru si o chimera, unu caote fara nume, atunci creatiunea aru si menita a indur a unu infern'u perenal!

Luati exemplu stralucit u si mari in suferintie, precum Avramu Iancu a fostu, dara nu uitati nici odata cu adoratiune a consacra totu viitorulu vostru marei idei umanitare morale, de care a fostu adeveratu insufletit u acestu mare martiru apostolu nationalu, si atunci, mai curendu ori mai tarziu, dara siguru, va veni ora . . . va veni ora caci ide'a de libertate nationala va reesi mandra triumfatioru! — Fia!!

partirea catu mai proportionata si mai drepta a darilor publice precum si pentru basarea pre principie mai sanatos a modului de aruncarea darilor, sa prezente catu mai curendu unu projectu ungaru atat de adese-ori.

Acceptam dela regimul Majestatice Vostre totu-odata si aceea, ca ni va subserne propunerile de multa solicitate, cari tintescu la repartitia proportionata si drepta a darilor publice, preste totu, cari privescu la introducerea unui sistem acomodat de dare.

In caus'a esundatilor, a institutionei de hovedi si preste totu in tote causele, a caror deslegare o cere interesulu patriei nostre, contam la projectele regimului Majestatice Vostre, si voim a crede, ca afara de aceste ni se voru subserne si proiecte de acele, cari de-si nu se amintescu in preainaltulu cuventu de tronu, pretindu o deslegare graboica.

Intre aceste anumeram noii de o parte: cestiunea libertatice si egalitatice confessionale, precum cestiuniile legate de acesta; de alt'a parte: cestiunea despre incetarea feudalismului si a referintelor de posessiune cari suntu legate de remasitiele urbarialitatice.

Ne tienem de detorintia a suplini si scadimentele sistemului de justitia si de administratiune publica. Dreptu aceea cu bucuria le-amu luat la cunoastinta din prea'naltru cuventu de tronu alu Majestatice Vostre, tote cate sa referescu la subsernerea projectelor de codice criminalu, procedura civila si criminala, de lege mortanistica si comerciala, precum la regularea referintelor silvanale, dara pre terenulu acesta, dupa convingerea nostra problem'a nostra este nu numai a crea legile, ce lipsescu, ci si corega gresielile — si aceste suntu multe si mari — cari s'a strecoratu in legile deja create.

Preste totu, chiaru si celu mai bunu sistem de justitia si de administratione publica numai asa poate si salutariu pentru natione, deca regimul da exemplu bunu in padirea legilor, si deca in procedura sea in tote directiunile sustiene acelui tribut moralu, ce provoca stima si la cei de parere contraria.

Unde acesta lipsesce, acolo sufera nu numai interesulu tronului ci si alu statului; acolo nu e bine-coventare nici chiaru preste institutionile cele mai bune; si locmai pentru acesta ne tienem de o datorintia neplacuta dara neamenava a atrage preainalt'a atentie a Majestatice Vostre asupra multelor scadiamente, ce in multe privintie se areta in jurulu guvernarei nostre.

Cu adeverata bucuria patriotica amu intielesu din prea'naltru cuventu de tronu alu Majestatice Vostre, ca provincialisarea granitelor militare croate si ungare in parte sa si dusu la indeplinire, in alta parte iera sta aprupe de realizare.

Cu bucuria vomu face in alta privintia dispusiuniile recerute; si cu acesta ocazione, censurandu procedura regimului Majestatice Vostre urmata in meritulu acestei cause, vomu luu in considerare de o parte greutatile situatiunii, de alta parte pretensiunile constitutionalismului. Bucuri'a nostra s'ar si maritu, deca in prea'naltru cuventu de tronu amu si fostu provocati si la deslegarea cestiunilor, ce subversedia fatia de Dalmatia si Fiume; cu tote aceste, de si acesta nu s'a intempletu, speram ca rezolvirea acestor cause de mare insemnitate nu se va ameni pre unu tempu mai indelungat.

Ceea ce inse privescu dorintele dietei croato-slavone: aceste le vomu luu in consideratiune cu semtiamente sincere amicabile; suntem gata a alege pre membru deputatiunei nostre regnicolare, careva si chiamata a se pune in contactu cu deputatiunea loru, si de siguru nu vomu intarziu ale seversi tote, cate suntu in consonantia cu salutea si intregitatea coronei Ungariei.

In fine declarandu, ca le vomu seversi cu placere tote, cate potu tienti la multiamira poporului patriei nostre fara deosebire de confessione si nationalitate: nu ne potem ascunde bucuria asupra acelor, ce Majestatea Vostre Va-ti induratu ale dice in preainaltulu cuventu de tronu despre intarirea referintelor nostre amicabile fatia cu staturile straine.

Aperarea tronului Majestatice Vostre si a patriei nostre ne va afa totu-deun'a gata spre lupta energica; dara dorint'a si nisuntia nostra poate si alt'a, decat sustinerea pacei pana atunci, pana caci acesta nu se va face impossibila.

Avemu speranta tare, ca deca ni vomu nisui resolati a trai in referintia buna cu vecinii nostri,

a sustinem si a intari referintele nostre amicabile cu imperiul germanu; pacea o vomu putem asecuru pre mai multu tempu in favorul patriei nostre.

Cari altintre cu profunda reverinta amu remas.

Ai Majestatice Vostre cesare si regie Apostolice cei mai umili servi:

Representanti Ungariei coadunati in dieta.

Colomanu Tisza m. p.

Colomanu Ghyczy m. p.

Juliu Györfy m. p.

Tom'a Péchy m. p.

Paulo Moritz m. p.

August. Baranyi m. p.

Ferd. Horánszky m. p.

Mich. Földváry m. p.

Ladislau Tisza m. p.

Ignatiu Hajdu m. p.

Cincu-mare, in 9 Sept. 1872.

REPLIC'A

la responsurile ex-invetiatorilor din Cincu-mare Ignatiu Mandocea si Ioanu Stangu, publicate in nr. 69 alu diariului "Telegraful Romanu".

Motto: Cine se escusa se incusa.

(Urmare.)

Ai tipatu destulu cu noroiu in satu nostra insa lupta totu nu o amu curmatu si amu straduitu dupa victoria carea de-si cu mari jertfe au trebuitu sa urmedie, caci lupta drepta amu luptatu.

In loun'a anului 1869, pre candu intruneari pre langa oficiul parochiale, de invetiatori primari in persona-li si oficiul de adm. protop. in loun'a lui Nov. asupr'a unei serbatori legate ai portu intr'o comisiune la Halmagiu, care numai din gresie la s'a fostu adresatu din partea cancelariei constorials, si la podul Rodbavului ti-apuscatu obradu si anume falc'a dinjosu de nu mai ai nisi unu dinte si ti-a slutu urtu si o mana pentru totu-deun'a cu vin'a-li propria.

Vei sci ca cine te-au scapatu de peire, caci dupa sentinta medicilor trebuiu-i sa capeli "piem'a". — Cu acesta oasiune ai abdisu de postulu invetatorescu si comitetulu afara de acesta abdicere te-ai depusu si din alte motive relevanti, substantandu ven. cons. archidiecesanu acestu conclusu, de unde firesce nu au sositu nisi unu responsu caci mai tarziu slutu cum ai fostu nu ai voitua sa scii nimic'a de abdicere si nisi de conclusu comitetului, care dupa cum spuneai, s'ar si pusu ad acta. Doveda despre acestea este protocolul comitetului de atunci a carui membri suntu in vietia, precum si protocolul de esibite alu ven. cons. archidiecesanu.

Iera ne-ai facutu impossibili pre unu tempu si spune ca cu alu cui ajutoriu??

Sa-ti scrutam patientu si procedura in cele bisericesci administrative si-ti vomu dovedi, ca si acesta au fostu incorecta, de amu cautatu sa ne opunem procederei d-tale.

In Cincu-mare functioneaza si au functionat pana acum doi preoli dintre cari celu mai betranu si mai inaintat in servit u esti cinstita ta ci alu doilea preotu Iosifu Mihu.

Dupa Statutulu org. conf. §. 10. aline'a a II, si conf. §. 18. aline'a IV in Cincu aru si trebuitu sa pote presidiu in sinodulu parochiale preotulu Iosifu Mihu, care este si aru si trebuitu sa fia si pana acum membru naturalu alu comitetului parochialu.

Contr'a acestei dispositiuni positive ti-ai usurpatu dreptulu de presedinte pana in de curendu in ambele corporatiuni bisericesci.

Pre langa acestea oficii mai erai si invetiatori primari poto si inspectori scolarii locale, care sa te controledie, care acumulare de oficii noi o amu aflatu de tare daunosa binelui comunu bisericico-scolariu, caci din poterea capetata prin acumularea acestor oficii ai potutu influenti de in comitetu s'au alesu omeni si de epitropi atari iordividii carii ti-a convenit si ai incunguratu pre aceia cari vedea mai departe ca pana in verfulu nasului din giurul'li, avendu a bona sema una interesu speciale personalu.

In atare modu inbaricadatu ai avutu nemarginita potere dispositiva si asupr'a manipulationei cu avearea bisericico-scolare despre care faceai ratiotiu anuali si bilantile dupa cum 'ti venea mai bine. —

Din pricina apropierti de lad'a bisericiei su urmatu mai tarziu cele mai urite lucruri si scandale

publice suponendum se, ca fără scirea comitetului ai fi cumpăratu una praporo cu 5 fl. și l'ai fi pusu in socotela cu 10 fl. asemenea unu candelabru iéra cu 25 fl. in locu de 10 fl. și pentru unu potiru, care nici astăzi nu-lu are biserică, de atâtea și de atâtea ori se luă bani din lada, despre care lucruri ven. cons. au primitu plânsori mai in multe renduri. — Aru fi fostu consultu că in intielesulu legei ratiotiniurile sa se fie subscerntu spre esaminare la epitropia archidiecesana. — Nu s'a facut. —

Cătă truda amu trebuitu sa intrebuiam pâna bateru incătu-va te-amu potutu departă din directa conjunctiune cu lad'a bisericiei, pre care astăzi voiesci a o pagubă cu 200 fl. v. a. și pote cu totul mai multu.

Detor'ia acăstă sa derivă numai din anii din urma atotupointintei cinstiei tale, pre cându despre anii de mai nainte nu avem u socoteli esacte și corecte. —

Cătă ostenăla amu avutu pâna te-amu adusu acolo de ai datu bisericiei despre 161 fl. v. a. zapisu, iéra bani la demândarea ven. con. inca nu ia-i chisasitu și tăta avea in mobila cu graba o ai venindu fratilor cinstie-telo că biserică sa remâna pre josu, căci avea mobile este judecatoresce secuestrata. — Cetesc §. 197 din c. p. — de vedu cum numesce atare portare a unui preotu! —

Cumca voiesci a prescurtă biserică se vede de acolo, ca pre cei-lalti creditori, H. Haener, Ioh. Wonne si Fr. Fabricius i ai asecuratu cu chisasi și pre biserică nu o voiesci a asecură. — Avere nu mai gasim, ieta cum suna adeverintă oficioasa :

„Dass der hiesige gr. or. Pfarrer Herr Ignatius Mandocea im Frühjare 1872 seine sämmtliche auf Gross-Schenker Hattert befindlichen Grundstücke samt Fehlung um den Betrag von 200 fl. ö. w. verkauft hat, wird hiermit bestätigt. —

Vom Marchstamt. —

Gross-Schenk am 20-ten August 1872.

(L. S.) Stefan Hening m/p.

M. V.

I. Seemann m/p.

Notär.

Ai bagatu biserică intr'unu procesu uriosu, unde vii in prepusu a fi primitu din avea bisericiei 12 fl. 39 xr. v. a. — pre care-i negi. —

Dupa protocolu de sub nr. 670/civ. din anul 1871 se vede ca Ioanu Bastea ti-ai oferit u urmatoriu juramentu principale, pre care nu ai voit u depone ci l'ai respins u espressionalmente. —

„Dass es nicht wahr sei, dass er (Ioanu Bastea) den eingeklagten Betrag per 12 fl. 39. x. ö. w. in der Versammlung der gr. ort. Kirchenrepräsentanz auf den Tisch aufgezählt und hiebei über die ihm aufgetragene Einhebung der Kirchengelder Rechnung gelegt habe, worauf der Vorsitzende H. Pfarrer Ign. Mandocea die Erklärung abgegeben er Geklagter sei wegen dieser Rechnung absolviert und habe dieser wegen keine Anstände.“

Prin respingerea acestui juramentu din parte'ii ai causatu bisericiei o pagubă cu totul mai multu de 20 fl. v. a. pre carii biserică anevoia i va căpetă indereptu. — Oare de ce nu ai primitu acestu juramentu? Si ce urmează logice din acăstă faptă?

Sub presedintă'ii și la propriă'ii initiativa, contră stat. org. s'a schimbă servitorii bisericescii in anul trecutu și s'a adusu conclusu, fără de protocolu, de a face din scol'a nostra frumosă o camera de slanini „horibile visu et auditu“. — Acestu conclusu trebuia pentru marea lui importantia sub-sternutu ven. cons. spre eventuala aprobatu. — Acestu conclusu au datu ansa la mai multi parochieni de a protestă verbalmente contra-i, insa nu fura ascultati ci a-ti grabit u-lu realiză și contră a poruncă oficiolatului scaunale, spre batjocură lumei, care poruncă suna in urmatorulu chipu:

Z. 2836—1871.

„An die Vorsteher der gr. or. Kirche zu Händen des Herrn Geistlichen Ignatius Mandocea in Grosschenk.“

Entscheidung.

„Es hat Herr Moise Branisce Mitglied der gr. or. Kirche hieramts die Anzeige erstattet, dass im Schulgebäude eine Speckkammer eingerichtet werden wolle und zugleich das Ansuchen gestellt die begonnenen Arbeiten bis zur höheren kirchenbehördlichen Entscheidung zu sistiren.“

Da nun das Verlangen vollkommen Berechtigung hat, so sind alle Arbeiten zur Adaptirung auch nur eines Theiles des Schulgebäudes zu einer Speckkammer, bei Verantwortung aller Folgen und bis zur kirchenbehördlichen Entscheidung sogleich einzustellen.

Nici de acăstă porunca nu au voit u asculta nime, și camer'a de slanini s'a facut la care au mersu iotrarea prin a II-a clasa, scoitiendu-se din lad'a bisericiei spre acestu scopu 32 fl. v. a. — Ven. cons. nu au grabit u-lu, și cându s'a decisă caușa firescă cu nulificarea conclusului erau slaninile in scola.

Ce batjocura dle presedinte eră acăstă camera de slanini și la alti ómeni in catolu primu alu scolei, audi ce scriea gazet'a germană din Sabiu:

„Auf welche Irrwege die Weisheit einer Kirchenvertretung gerathen kann, beweiset die Grosschenker gr. or. Kirchenvertretung in ihrem Beschluss, dass von 3 im Stockwerke ihres schönen Schulhauses befindlichen Schulzimmern eines zu einer Speckkammer für die Glaubensgenossen dieser Kirche adaptirt werde. — Der Beschluss ist auch bald zur vollen Ausführung gelangt.

„Die Adaptirungs-Auslagen, welche von der Kirchenkasse bestritten werden, sollen durch eine Aufbewahrungs-Taxe eingebracht und künftig darau eine Einnahmsquelle für die Kirchenkasse geschaffen werden.

„Ob diese kirchenrechtliche Wahrheit ihre Berechtigung finden wird ist zweifelhaft, sicher ist nur dass das Interesse der Kirchenkinder die Schule gefesselt, dafür aber der Unterricht wöchentlich wenigstens einmal gespart wird, in dem der Zugang zur Speckkammer durch das zweite Schulzimmer vermittelt wird.

„Welche Lorbeerne hätte sich hier ein p. t. Schulrat um die Stirne binden können! ?*)

Noi nu vomu a mai interpretă la acestea tōte nimică și 'ti spunem ca de acestea fapte ilegalii și daunose binelui comunu, ne-am palit u-dintro adencul animei amu strigatu și abiā abiā te vedem u-acum a delaturat și condamnat, dupa ce pagubi irevocabili ai causatu scolei și bisericiei nostru, ne mirāmu ca mai ai Peru pre barba. — Judece onor publicu ca nu amu si avutu sănt'a datorintia a ne opune astorii-felii de ilegalitate!! Nu din rentate ne amu opusu, ci ne-au dorutu anima veiendo, ca cum rase pitti avea a biserică și ne cofundati in ignorantia.

Noi nu mai voim a osteni atentiguea on. publicu celorii cu alte fapte adeverate de care amu mai potea insiră unu mare numeru spre a dovedi ca ex-invetiatoriul Ignatius Mandocea fără responsabilitate, propria și fără frica de Ddieu au adus scol'a și biserică la cea mai deplorabile stare.

De cum-va ven. cons. care despre tōte acestea enarate și alte, are deplina cunoștință, nu va face pasii cei mai energici — noi abdicewu de totu concursulu nostru in trebile bisericico-scolari și făcemu responsabili pre cei dela potere pentru tōta daună in investimentu și in avea a bisericiei, care asiā dicendo este pericolata a suferi o paguba in suma de 300 fl. cu totulu.

O vorba despre vieti'ia lui I. M. privata și familiară, care inca este de compatimitu, nu me ieră §. 489. C. p.

Cele-lalte verdi și uscate din respunsu-i nu le tienem si noi de demne ale mai atinge ca ce nu-su adeverate, cei-a-ce dovedescu ómenii nostrii cu sufletu curat și incheiu asiā dara replie'a co ex-invetiatoriul Ignatius Mandocea cu motulu dela incepuitu, ca cine asiā se escusa se incusa.

(Va urmă.)

Varietăți.

**) Drumu de feru. Vineri a fostu probă cea dintăiu politiana a liniei drumului de feru Copșa-Sabiū. Dupa siese ore sér'a a sositu trenulu in gar'a drumului de feru din Sabiu. Multi mea curioasa acceptă inca de pre la patru ore dupa amédi. Multi perduse rabdarea și se returnara fără se accepte sosirea trenului.

Cându a sositu lu acceptau cu facile. Două cuventări scurte, unu hoch silitu și vre-o călăva

*) „Hrsdter Zeitung“ vereinigt mit dem S. Botten nr. 288—1871.

eljenuri și festivitatea a fostu terminata la gera. Ea s'a continuat apoi in sal'a dela „Imperatulu romanilor“ la unu banchetu.

** Spre sciintă. Escrivindu-se concursu inainte de a se radică salariile profesorilor gimnasiali din Năseudu pentru postul de catechetu gr. or. care sa fie și profesor ordinariu, și salariul acestu s'a radicat la 800 fl. v. a. anualu, fără alte accidente, ce se aduce la sciintă dloru concurrenti la acestu postu.

Dela comisiunea adm. de fond. scolaru in Năseudu la 25 Sept. 1872.

Presedintele :

Gregoriu Moisiliu,

Vicariu episcopal foraneu

al Rodnei.

Secretariu :

Stef. Timocu.

Concursu.

Pentru ocuparea posturilor de invetitori la scolele populare gr. or. din protopresbiteratul Târnavei de susu, se scrie concursu pâna la finea lui Sept. a. c.

a) Pentru Boiu-mare salariul 100 fl. v. a. cuartiru și lemne de incaldit.

b) Pentru Sz. Ernea salariul 80 fl. v. a. cuartiru naturalu și lemne de focu.

Concurrentii pâna la terminul mentionatu să si tramita la subscribulu in Alm'a petitionile, loru instruite in intielesulu Statutului Organiciu.

Cu impreuna intielegere a comitetelor parochiale.

Ioanu Almasianu,

Protopopu.

Concursu.

Devenindu statuinea de invetitori la scola confessională din comun'a Lazu vacanta, se scrie pentru reintregirea ei acestu concursu pâna la 15 Oct. 1872 st. v.

Emolumentele suntu :

Lefă 120 fl. v. a. cortelu și lemne pentru incaldit.

Doritorii de a ocupă acăstă statuine au sa-si inainteze petitionile loru inzestrante cu documentele prescrise de Statutul Organicu inspectiunei scolare districtuale respective in S. Sabesiu pâna la pomenitul terminu.

Lazu in 11 Sept. 1872.

(2—3) Comitetul parochiale gr. or.

Concursu.

Pentru ocuparea posturilor invetatoresci in protopopiatul gr. oriental alu Hatiegului, in comună :

1. Petrila cu salariu anualu de 300 fl. v. a. si cuartiru;

2. Livezeni, cu salariul anualu de 300 si cuartiru, —

Se deschide concursu pâna la 10 Octobre a. c.

Doritorii de a ocupă aceste posturi sa-si indrepte suplicele loru bine instruite la subscribulu.

Hatiegu in 10 Septembrie 1872.

I. Ratiu

(2—3) Protopopu gr. oriental.

Edictu.

Florea nasuta Georgiu Moravianu din Brăsovu care de trei ani si două luni de dile, a parasit u necredintia pre legititul ei sociu Ioanu Nichifor totu din Brăsovu, nescrivindu-se de atuci si pâna astăzi locula uude se afla, — se etidia prin acăstă, că in terminu de unu anu de dile, dela datulu scrierii acestoi edictu, sa se infacisiedie la subscribulu scaunu protopopescu, căci la din contra si in absentă densi se va peractat si decide — prebas'a SS. canone ale bisericiei nostre ort. res. — procesulu divertitul incaminat asupra-i de barbatu ei.

Brăsovu 16 Septembrie 1872.

Scănuolu protopopescu gr. or.

I-iu alu Brăsiovului, că foru

matrimoniale.

(1—3)